

PROBLEME DE STUDIERE A RĂSPUNDERII DISCIPLINARE A JUDECĂTORILOR CA TIP DE RESPONSABILITATE JURIDICĂ

Kateryna HERMAK

*Student postuniversitar al catedrei de drept procesual
Facultatea de Drept Universitatea Națională din Cernăuți
Cernăuți, Ucraina*

Termenul «judiciar» este de obicei folosit în două sensuri: organic și funcțional. În primul sens, care este incorect, dar foarte comun, «puterea judiciară» se referă la sistemul judiciar însuși, adică la ansamblul instanțelor structurate într-o schemă ierarhică și înzestrate cu competențe diferite. În al doilea sens, această noțiune se referă la funcția sau activitatea exercitată de organele judiciare ale statului, fără a fi complet și necesar jurisdicțională, întrucât exercitarea sa include și, cu excepția actelor administrative⁹.

Doctrina recunoaște două tipuri de răspundere judiciară: în iudicando și in procedendo. Astfel, se remarcă că: «În cadrul funcțiilor tipic judiciare care se dezvoltă în așa-numitul proces judiciar, sunt recunoscute în mod tradițional două tipuri diferite de responsabilitate: în iudicando și in procedendo». În mod tradițional, au fost recunoscute două tipuri diferite de responsabilitate: responsabilitatea în iudicando și responsabilitatea în procedendo» (in iudicando și in procedendo)¹⁰.

L. V. Melekh subliniază că această problemă este relevantă, în primul rând, deoarece astăzi problema reformării sistemului judiciar din Ucraina este relevantă nu numai în rândul celor mai înalte autorități de stat din Ucraina, ci și în rândul experților din țările de vârf ale lumii și al publicului. Unul dintre principalele aspecte ale reformei judiciare este dezvoltarea și punerea în aplicare a unor mecanisme clare și eficiente pentru atragerea răspunderii juridice a judecătorilor¹¹.

Explorând relația dintre imunitatea și responsabilitatea judecătorului, Hans Petter Graver în lucrarea sa «To Judge with Impunity: On the Criminal Responsibility of Authoritarian Judges» a remarcat că «[...] Imunitatea judecătorilor nu ar trebui să fie nelimitată și nu ar trebui să depășească ceea ce cere statul de drept, judecătorii nu ar trebui doar să fie independenți, ci ar

⁹ Burgoa O., Ignacio, Derecho constitucional mexicano, 12a. ed., México, Porrúa, 1999, p. 819.

¹⁰ Tawil, Guido Santiago, La responsabilidad del Estado y de los magistrados y funcionarios judiciales por el mal funcionamiento de la administración de justicia, 2a. ed., Buenos Aires, Depalma, 1993, p. 53

¹¹ Мелех Л.В. Трактуювання дисциплінарної відповідальності суддів в Україні. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ №3/2018. С. 177-184

trebui să fie trași la răspundere pentru actele ilegale pe care le-au comis [...]»¹². Cristi Danilec și Filipe César Márquez au subliniat, de asemenea, că «[...] Justiția fără responsabilitate poate duce la abuzuri din partea judecătorilor. Astfel, este necesar să se găsească un echilibru între respectarea libertății judecătorilor în luarea deciziilor, pe de o parte, și creșterea nivelului de integritate și profesionalism al acestora, pe de altă parte. Una dintre modalitățile de a asigura răspunderea judecătorilor este sistemul de răspundere disciplinară [...]», dar este necesar să se facă o distincție clară între acțiunile care pot fi calificate drept abateri disciplinare și cele care nu fac obiectul normelor disciplinare. «[...] Regula generală este că abuzurile disciplinare ar trebui să se refere la modul în care se desfășoară activitățile profesionale, nu la legalitatea unei hotărâri judecătorești sau la încălcări etice. Doar cu titlu excepțional, răspunderea disciplinară a judecătorilor este permisă pentru un anumit grad de încălcare din culpă a normelor juridice în cursul activității judiciare, ceea ce necesită o reglementare atentă a acestui motiv și o mare atenție în aplicarea sa [...]»¹³.

După cum au remarcat cercetătorii Serghei Țurcan și Dorin Dulghieru în lucrarea lor «Garanțiile constituționale ale independenței și responsabilității judecătorilor în practica Curții Constituționale a Republicii Moldova», «Garanțiile constituționale ale independenței și responsabilității judecătorilor în practica Curții Constituționale a Republicii Moldova» [...] principiul independenței judecătorilor înseamnă că judecătorii trebuie să ia decizii în condiții de deplină libertate și să acționeze fără restricții, fără a fi supuși influenței ilegale, directe sau indirecte, presiune, amenințări sau ingerințe, indiferent de cine provin și din ce motive. [...] Deciziile judecătorilor nu sunt supuse niciunei revizuirii, cu excepția apelului sau în timpul reexaminării cauzei în conformitate cu procedura stabilită de lege. Nu ar trebui să existe judecători și nici nu ar trebui să fie obligați să-și justifice deciziile. Astfel, judecătorii ar trebui să aibă libertate nelimitată de a soluționa cauzele în mod imparțial în conformitate cu legea și cu propria evaluare a faptelor. Nici măcar anularea sau modificarea unei hotărâri judecătorești nu poate fi un temei decisiv pentru aducerea unui judecător în fața justiției. Pentru a aduce un judecător în fața justiției, o eroare judiciară care dăunează drepturilor și libertăților apărării nu este suficientă. drepturile și libertățile fundamentale

¹² Hans Petter Graver Judging without Impunity: On the Criminal Responsibility of Authoritarian Judges Bergen Journal of Criminal Law and Criminal Justice • Volume 4, Issue 1, 2016, online, citat 16.04.2022 URL: <https://www.legal-tools.org/doc/70d29c/pdf/>

¹³ Cristi Danileț, Filipe César Marques, Acțiune împotriva Corupției în Republica Moldova, Document ethnic, Inspekția judiciară din Republica Moldova, Analiză și propuneri privind legislația și practicile interne, citat 20.04.2022 URL: <https://rm.coe.int/eccd-aac-mld-tp6-judicialinspection-ro-/1680a43574>.

ale omului. Este învinuită judecătorului ca urmare a exercitării funcțiilor sale cu rea-credință sau din neglijență gravă...»¹⁴.

Este un fapt incontestabil că semnificația abaterii disciplinare a judecătorilor este ne semnificativă din punctul de vedere al ponderii sale numerice. Se poate datora și acțiunii preventive a legislației disciplinare, care justifică și un studiu mai aprofundat al acestei probleme.

Particularitatea responsabilității juridice a judecătorilor este că o astfel de responsabilitate are un caracter exclusiv negativ (retrospectiv) pentru contravenient, ceea ce se explică prin nivelul scăzut de conștiință de sine al judecătorilor și nivelul scăzut de îndeplinire conștiincioasă a îndatoririlor lor profesionale. Este imposibil să se afirme existența răspunderii procedurale ca unul dintre tipurile independente de răspundere juridică a judecătorilor, deoarece rezultatele activității procedurale a unui judecător în soluționarea cauzelor sunt exclusiv o manifestare a poziției juridice a judecătorului, a propriei sale convingeri.

V.V. Richter observă că răspunderea disciplinară a judecătorilor prin esența sa administrativă este o răspundere juridică de tip intrajudiciar, la care un judecător este adus în conformitate cu procedura stabilită în cadrul procedurilor disciplinare în cazul îndeplinirii necorespunzătoare a îndatoririlor profesionale sau al încălcării normelor legislației speciale și a cerințelor etice interne reglementate, în urma cărora se aplică sancțiuni disciplinare judecătorului ca subiect al unei abateri disciplinare¹⁵.

Prin urmare, răspunderea disciplinară a judecătorilor este unul dintre mecanismele-cheie de aducere a judecătorilor în fața justiției. Statele sunt chemate să reglementeze acest domeniu, echilibrând două interese principale – necesitatea de a asigura mecanisme funcționale pentru responsabilitatea judecătorilor și asigurarea independenței reale a judecătorilor.

¹⁴ Serghei Țurcan, Dorin Dulghieru, Garanțiile constituționale ale independenței și responsabilității judecătorilor în jurisprudența curții constituționale a Republicii Moldova, Online, citat 18.04.22

¹⁵ Ріхтер, В. В. (2020). Дисциплінарна відповідальність суддів в Україні: адміністративно-правова сутність. Юридична наука, 2(5(107)), 67–73.